

УДК 630*502.7

Р.І. БРОДОВИЧ, Р.М. ЯЦИК, В.Л. КОРЖОВ, Ю.Д. КАЦУЛЯК

ВАСИЛЬ ПАРПАН: УЧЕНИЙ-ЛІСОЗНАВЕЦЬ, ЕКОЛОГ ТА БІОЛОГ (З НАГОДИ 70-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Василь Іванович Парпан – дійсний член Лісівничої академії наук України, доктор біологічних наук, професор, завідувач лабораторії лісознавства та лісівництва УкрНДДГірліс, завідувач кафедри біоекології Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, керівник Західного відділення Лісівничої академії наук України, голова президії Івано-Франківської обласної ради Товариства охорони природи, Відмінник лісового господарства України, Заслужений лісівник України, директор Українського науково-дослідного інституту гірського лісівництва ім. П.С. Пастернака. Відомий в Україні та за її межами вчений, фахівець у галузі лісівництва та лісознавства, екології, ботаніки, дендрології, біогеоценології, геоботаніки, ґрунтознавства, природоохористування, охорони пралісових лісів і раціонального використання природних ресурсів та рекреації, фундатор наукової школи з проблем теорії та практики гірського лісівництва. Професор В.І. Парпан – автор (співавтор) понад 280 друкованих праць, зокрема, 16 монографій, 11 навчальних та методичних посібників, 18 рекомендацій виробництву та чотирьох бібліографічних брошур. Його праці відомі як у нашій державі, так і ближньому та далекому зарубіжжю. Він є членом редколегії фахових наукових часописів і наукових збірників, що виходять друком при вищих навчальних закладах міст Києва, Харкова, Дніпропетровська, Львова, Тернополя та Івано-Франківська.

Василь Іванович Парпан народився 6 січня 1945 р. у с. Долиняни Рогатинського району Івано-Франківської області у селянській родині. Після закінчення у 1963 р. Ходорівської середньої школи В.І. Парпан навчався на лісогосподарському факультеті у Львівському лісотехнічному інституті (нині – Національний лісотехнічний університет України).

У 1967 р. отримав диплом з відзнакою інженера лісового господарства та був рекомендований на наукову роботу. Більше року працював на інженерних посадах у Вознесенському держлісгоспі Миколаївського облуправління Мінлісгоспу України, після чого перейшов на

наукову роботу у Карпатський філіал УкрНДДЛГА м. Івано-Франківська (нині – Український науково-дослідний інститут гірського лісівництва ім. П.С. Пастернака), за конкурсом на посаду молодшого наукового співробітника.

З 1972 р. стаціонарно навчається в аспірантурі на кафедрі ботаніки та фізіології рослин Львівського сільськогосподарського інституту (с. Дубляни). Аспірантуру закінчив у 1975 р., а в лютому 1977 р. успішно захистив кандидатську дисертацію у Дніпропетровському державному університеті ім. 300-річчя Возз'єднання України з Росією на тему

“Опад, лісова підстилка і біоциклічний обіг хімічних елементів у культурних лісових біогеоценозах Малої Полісся УРСР” і здобув науковий ступінь кандидата біологічних наук за спеціальністю 03.00.16 – біогеоценологія і екологія.

У червні 1975 р. В.І. Парпана за конкурсом призначено на посаду старшого наукового співробітника Карпатського філіалу УкрНДДЛГА, а у квітні 1982 р. став завідувачем провідної лабораторії – лісівництва і одночасно виконував обов'язки заступника директора з наукової роботи. У 1981 р. рішенням Вищої атестаційної комісії В.І. Парпану присвоєно вчене звання старшого наукового спів-

робітника за спеціальністю 03.00.16 – екологія.

Плідний період роботи у Карпатському філіалі пов'язаний з розробленням екологічних засад гірського лісівництва, дослідженнями структури і динаміки відтворення та охорони цінних природних лісових комплексів, обґрунтуванням оптимальних технологічних процесів на рубаннях головного користування та пов'язаних з веденням лісового господарства, вивченням водоохоронно-захисних властивостей гірських лісів і розробленням заходів з їх посилення, рекреаційного освоєння лісів Карпат.

Василь Іванович Парпан разом із Ананієм Миколайовичем Гаврусевичем були ініціаторами організації окремого інституту гірського лісівництва в м. Івано-Франківську на базі Карпатського філіалу УкрНДІЛГА. За підтримки обласних лісових і природоохоронних органів, народних депутатів областей Західного регіону, і особливо, Міністра лісового господарства В.І. Самоплавського, це питання було вирішене.

Новий юридичний статус інституту затверджено Розпорядженням Голови Ради Міністрів України від 17 квітня 1991 р. за № 138-р, в якому, зокрема, акцентовано, що Український науково-дослідний інститут гірського лісівництва Міністерства лісового господарства відкривається для посилення фундаментальних і прикладних досліджень, спрямованих на вдосконалення наукового забезпечення лісового господарства та поліпшення екологічної ситуації в Українських Карпатах.

Вагомим підсумком багаторічної праці В.І. Парпана став захист у 1994 р. докторської дисертації на тему: «Структура, динаміка, екологічні основи раціонального використання букових лісів Карпатського регіону України» у Дніпропетровському держуніверситеті за спеціальністю 03.00.16 – екологія. Того ж року здобув науковий ступінь доктора біологічних наук, його обрано дійсним членом Екологічної та Лісівничої академії наук України.

Зваживши на різнобічні наукові інтереси та науково-організаторські здібності В.І. Парпана, у лютому 1995 р. Міністерство лісового господарства України призначило його на посаду директора новоствореного Українського науково-дослідного інституту гірського лісівництва ім. П.С. Пастернака. Зі створенням інституту було завершено важливий етап формування лісової науково-дослідної мережі в Карпатах. З метою поглиблення розробок теоретичних засад гірського лісознавства і лісівництва інститут у 2004 р. набув подвійного підпорядкування – Державному комітету лісового господарства та Національній академії наук України, пройшов атестацію й отримав статус організації, якій надається сприяння держави.

Завдяки зусиллям ректорату Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника та доктора біологічних наук В.І. Парпана, у 1998 р. було засновано кафедру біології, яку за сумісництвом очолив В.І. Парпан, а в 2001 р. йому присвоєно вчене звання професора кафедри біології.

За багаторічну сумлінну працю в лісовій галузі, особистий внесок у розвиток лісівничої науки, впровадження наукових розробок у лісгосподарське виробництво та з нагоди 60-річчя від дня народження, В.І. Парпана нагороджено нагрудним знаком Державного комітету лісового господарства «Відмінник лісового господарства України» (2005 р.). У вересні 2008 р. присвоєно почесне звання «Заслужений лісівник України», а в квітні 2015 р., з нагоди 70-річчя від дня народження, його нагороджено Почесною грамотою Верховної Ради України.

Професор В.І. Парпан є співавтором відомих у Карпатському краї монографічних робіт: «Ліс

– база відпочинку» (1988), «Українські Карпати» (1988), «Івано-Франківська область. Екологія і оптимізація природокористування» (1996), «Історія Осмолодської пуші» – (1998), «Природоохоронні території і об'єкти Івано-Франківської області» (2000), «Мій рідний край – Прикарпаття» (2005), «Практикум із орнітології» (2003), «Засади сталого розвитку Косівщини» (2005), «Лісові генетичні ресурси та селекційно-насінницькі об'єкти Львівщини» (2006), «Екологічна лісова комп'ютерна модель Forkome» (2006), «Генетико-селекційні та насінницькі об'єкти в лісах Буковини» (2008), «Лісові генетичні ресурси та їх збереження на Тернопільщині» (2008), «Порадник Карпатського лісівника» (2008), «Екологічне моделювання із застосуванням програми STELLA» (2009), а також бібліографічних брошур учених-лісівників УкрНДІЛГА ім. П.С. Пастернака – «Костянтин Смаглюк» (2008) та «Ананій Гаврусевич» (2009).

Під керівництвом В.І. Парпана у 80-х роках опрацьовано систему заходів з оптимізації ведення господарства у лісах I групи (В.І. Парпан, Г.М. Марковський); способи і технологію рубань головного користування у лісах II групи (В.І. Парпан, В.О. Скрипка, В.С. Олійник, В.С. Кудра, В.М. Кричун); пропозиції з удосконалення доглядових рубань за лісом (О.І. Піткін, В.І. Парпан, В.М. Кричун, В.Д. Попадюк). Матеріали цих наукових досліджень долучено до «Правил головних і лісовідновних рубок в гірських лісах Карпат Української РСР» (1985), «Порадника по рубках догляду у гірських лісах Карпат Української РСР» (1986), а також низки практичних і методичних рекомендацій – «Вказівки з ведення лісового господарства в захисних і санітарно-гігієнічних гірських лісах Карпат Української РСР» (1986), «Рекомендації з удосконалення головних рубок і лісовідновлення в букових і дубових лісах Карпат при сучасних способах рубок і технології лісозаготівлі» (1988), «Методичні рекомендації з відновлення різновікових широколистяних лісів Європейської частини СРСР» (1989), «Рекомендації з основ ведення господарства (лісовідновних рубок в гірських лісах Карпат з обмеженим режимом лісовпорядкування)» (1996), «Рекомендації з удосконалення рубок у гірських лісах Карпат» (2001), «Рекомендації зі збереження і посилення водоохоронно-захисної ролі гірських лісів Карпат» (2001), «Наукові та організаційні основи екологічного моніторингу лісів» (2001), «Рекомендації зі сталого лісокористування в Карпатах (пріоритетні напрямки розвитку)» (2005), «Рекомендації щодо покращення санітарного стану похідних ялиників в Українських Карпатах» (2005), «Рекомендації щодо оптимізації захисної ролі гірських лісів Карпат» (2008), «Засади сталого лісокористування та збереження біорізноманіття гірських лісів Українських Карпат (завдання, критерії та індикатори, принципи природоохоронного планування лісового господарства) (2008) та ін. Учений був експертом проекту «HYDROFOR: Системи оптимального ведення лісового господарства, спрямовані на посилення гідрологічної ролі лісів у попередженні паводків у басейні річки Бодрог»

у рамках Програми прикордонного співробітництва ЄСП Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна 2007-2013 рр.

Велику увагу Василь Іванович приділяє підготовці і вихованню молодих учених. Під його керівництвом підготовлено і захищено дві докторські (В.П. Стефурак, 1997; В.С. Олійник, 2008) та 14 кандидатських дисертацій за спеціальностями 03.00.05 – ботаніка, 03.00.16 – екологія, 06.03.03 – лісознавство і лісівництво та 06.03.01 – лісові культури та фітомеліорація. Серед них, В.І. Буняк (1986), І.І. Бойчук (1999), О.В. Дідошак (2000), П.Я. Слободян (2002), В.І. Гнезділова (2003), Р.Р. Вітер (2004), І.П. Равлюк (2004), Ю.Д. Кацуляк (2007), Д.Д. Ганжа (2009), М.М. Миленька (2009), А.М. Загорока (2009), Г.Д. Лялюк-Вітер (2009), М.В. Буськанюк (2014) та ін.

Професор В.І. Парпан неодноразово був офіційним опонентом на захистах докторських і кандидатських дисертацій у вищих навчальних закладах міст Києва, Львова, Дніпропетровська та Чернівців.

Значну увагу В.І. Парпан приділяє Ботанічному саду Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, дбає про його збагачення новими видами та формами рослин. Професор В.І. Парпан заснував і редагує університетський науковий журнал “Біологія”.

Учений є активним пропагандистом і поборником природоохоронної справи у регіоні Українських Карпат. Він регулярно виступає в засобах масової інформації, організовує і проводить семінари та школи, читає лекції. Як директор інституту і голова вченої ради він координує наукову діяльність наукового закладу, тісно співпрацює з різноманітними науковими установами України та зарубіжжям, як завідувач кафедри організовує навчальний процес у Прикарпатському національному університеті ім. Василя Стефаника.

З нагоди 70-річчя співробітники УкрНДІгірліс, працівники кафедри біології та екології ПНУ, колеги, друзі і знайомі зичать Василю Івановичу міцного здоров'я, подальшої плідної праці та многая і благая літа.

*Р.І. Бродович, Р.М. Яцик,
В.Л. Коржов, Ю.Д. Кацуляк*

**ВАСИЛИЙ ПАРПАН:
УЧЕНИЙ-ЛЕСОВОД, ЕКОЛОГ И БИОЛОГ
(К 70-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ)**

Василий Иванович Парпан – действительный член Лесоводственной и Экологической академий наук Украины, доктор биологических наук, профессор, заведующий лабораторией лесоведения и лесоводства Украинского научно-исследовательского института горного лесоводства, заведующий кафедрой экологии Прикарпатского национального университета им. В. Стефаника, руководитель Западного отделения Лесоводственной академии наук

Украины, председатель президиума Ивано-Франковского областного совета Товарищества охраны природы, Отличник лесного хозяйства Украины, Заслуженный лесовод Украины, директор УкрНИИГорлес им. П.С. Пастернака. Известный в Украине и за ее пределами ученый, специалист в области лесоведения, лесоводства, экологии, ботаники, дендрологии, биогеоценологии, геоботаники, почвоведения, природопользования, охраны лесов, рационального использования природных ресурсов и рекреации, один из организаторов научной школы по проблемам теории и практики горного лесоводства.

Профессор В.И. Парпан – автор (соавтор) свыше 280 научных работ, в т.ч. 16 монографий, 11 учебных и методических пособий, 18 рекомендаций производству, двух библиографических брошюр. Его работы известны как в Украине, так и за ее пределами. В.И. Парпан – член редколлегии специальных научных периодических изданий, которые издаются в Киеве, Харькове, Днепропетровске, Львове, Тернополе, Ивано-Франковске.

R. Brodovych, R. Yatsyk, V. Korgov, Yu. Katsulyak

**VASYL PARPAN: SCIENTIST –
DENDROLOGIST, ECOLOGIST AND
BIOLOGIST (ON THE OCCASION
OF HIS 70TH ANNIVERSARY)**

Vasyl Ivanovych Parpan is a full member of Forestry Academy of Sciences and the Academy of Environmental Sciences of Ukraine, Doctor of Biological Sciences, Professor, Director and Head of Laboratory of silviculture and forestry of the Ukrainian Research Institute for Mountain forestry named after P.S. Pasternak (UkrNDIgirlis), Head of Bioecology Department of Prykarpattya National university named after Vasyl Stefanyk, Director of the Western branch of Forestry Academy of Sciences of Ukraine, chairman of the Board of the Ivano-Frankivsk regional council, Society for Nature Protection. Professor Parpan honoured by the titles “Excellent worker of forestry of Ukraine” and “Honoured forester of Ukraine”. He is a distinguished scientist known in Ukraine and abroad, expert in the areas of forestry and silviculture, ecology, botany, dendrology, biogeocenology, geobotany, soil science, natural resource management, preservation of primeval forests, sustainable use of natural resources and recreation, founder of scientific school on the problems of theory and practice of mountain forestry. Professor V.I. Parpan is an author (co-author) of over 280 publications, in particular 16 monographs, 11 methodical manuals, 18 practical recommendations and two bibliographic brochures which are known as in Ukraine as well as in foreign countries. He is member of editorial board of professional scientific journals and other scientific collections, which are published in publishing houses affiliated to universities of Kyiv, Kharkiv, Dnipropetrovsk, Lviv, Ternopil and Ivano-Frankivsk.